

פניני קדוש

לאור תורתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור על ידי מערכת "מסילות באור החסידות" שע"י מכון אור הצפון דחסידי בעלזא

לעילוי נשמת הרבני החסיד המפורסם מוהר"ר ר' מנחם שמואל חיים בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל פריערמאן

א ווארט אויף די פרשה

הלימוד ממלחמת סיחון - להיות "רואה את הנולד"

כי חשבון עיר סיחון מלך האמורי הוא והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו עד ארנון. על כן יאמרו המושלים בואו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון (במדבר כא, כו-כז).
בגמרא (ב"ב ע"ח, ב): "על כן יאמרו המושלים - אלו המושלים ביצרם, 'בואו חשבון' - בואו ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצוהה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה".
כשהיצר הרע מפתה את האדם לעבור עבירה, הרי בשעת מעשה בוער בו אש התאוה, והעבירה נראית לו כהנאה ותענוג, אבל כשהוא מתבונן על העתיד, הרי הוא יודע שאף אם עכשיו העבירה 'נוצצת' לנגד עיניו, בעתיד יתחרט על זה, ולבו יהא נוקפו, ויענש עליה, והתבוננות זו מצילה אותו מיד עבירה.

לעומת זה כשהיצר טוב מפתה את האדם לעשות מצוה, הרי בשעת מעשה יש לו הרבה תירוצים ואמטלות להמנע מעשייתה, ואינו מרגיש כל כך תענוג בכך, אולם, כשהוא מתבונן על העתיד, הרי הוא יודע שאף אם עכשיו המצוה אינה 'נוצצת' לנגד עיניו, בעתיד תלווה אותו האור של המצוה, והוא יתרום מכוחה, ואין לתאר גודל שכרה, והתבוננות זו מביאתו לקיים המצוה בשמחה וטוב לבב.

נמצא, שבעבירה יש "שכר" בשעת מעשה (בדמיונו), ו"הפסד" לאחר מעשה, ובמצוה יש "הפסד" בשעת מעשה (בדמיונו), ו"שכר" לאחר מעשה.

הנה, כשנלחם סחון במואב והכניע אותם, לא היה אדם שמח ומאושר יותר ממנו מחמת הצלחתו הגדולה במלחמה, אולם, לאחר מכן, כשנלחם עם ישראל והכניעו אותו, אז נודע למפרע כי כל הנצחון במלחמת מואב היה רק לטובת בני-ישראל, כי התורה צותה (דברים ב, ט) "אל תצר את מואב", ולכן רק לאחר שנכבשה בידי סיחון, היו בני-ישראל יכולים לכבשה, כפירוש רש"י (במדבר כא, כו): "והוא נלחם במלך מואב - למה הוצרך להכתב, לפי שנאמר 'אל תצר את מואב', וחשבון משל מואב היתה, כתב לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל".

נמצא שבשעת המלחמה היתה לסיחון מחשבה שהמלחמה היא לטובתו, ולאחר מעשה נודע שמלחמה זו לא היתה כלל לטובתו, אלא לטובת בני-ישראל כדי שיוכלו לכבוש אותו ואת מואב בהדי הדדי.

מעתה יבוננו הפסוקים הפלא ופלא: "והוא נלחם במלך מואב הראשון", ובשעת מעשה היה נראה שהמלחמה והנצחון הם לטובתו, ובעתיד נודע האמת שכל זה היה לטובת בני-ישראל, "על כן" מזה ילמדו "המושלים ביצרם" גם לדרכי עבודת השי"ת, "בואו ונחשב חשבוננו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה" - לקיים מצוה על אף שבהוה אינו מרגיש תענוג וחשק, כי בעתיד יסתכל על המצוה באספקלריא אחרת לגמרי, "ושכר עבירה כנגד הפסדה" - להמנע מעבירה על אף שבהוה אינו מכיר בחומר הדבר, כי בעתיד תהא הסתכלותו שונה לגמרי.

(סעודה ג' תשס)

חשבון הנפש לפני תורה ותפילה

על כן יאמרו המושלים בואו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון (במדבר כא, כו).

בספרים הקדושים איתא שקליפת "סיחון" היא "מלך האמורי" (במדבר כא, כו), דהיינו, שהוא מונע מבני-ישראל לומר דיבורי תורה ותפילה לפני הקב"ה, ואופן מלחמתו בדיבורים אלו הוא על ידי היותו "מלך חשבון" (דברים ב, כז), כי ההקדמה לתורה ותפילה היא על ידי חשבון הנפש המביא לידי הכנעה (באומנם ברכות ל, ב): "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש", וברש"י: "הכנעה", וקליפת "סיחון" מונעת מן האדם לחשב "חשבון" נפשו קודם התפילה או הלימוד, ועל ידי זה הוא "מלך האמורי", הוא מולך ומושל על אמירותיו שלא יהיו בתורה ותפלה אלא בדברים בטלים.

ואמנם, כשהאדם משכיל לחשב חשבון נפשו ולשוב בתשובה כהכנה לתורה ותפלה, אזי יוכל לזכות ל"סיחון" מצד הקדושה, הכולל בתוכו הן דיבורי תורה והן דיבורי תפילה, דיבורי תורה - כפירוש ה"תרגום יונתן": "עיר סיחון - דמיתער ומשיח באורייתא", ודיבורי תפילה - כי "סיחון" הוא מלשון "שיחה", ו"אין שיחה אלא תפלה" (עבודה זרה א, ז).

זהו שאמרו חז"ל (ב"ב ע"ח, ב): "על כן יאמרו המושלים - אלו המושלים ביצרם", כי היצר הרע של קליפת סיחון הוא למנוע מהאדם חשבון הנפש, והמושלים עליו נלחמים בו ומכניעים אותו ואומרים: "בואו חשבון", בואו ונחשב חשבון הנפש על מעשינו, ועל ידי זה "תבנה ותכונן עיר סיחון" - תזכו לדבר דיבורי תורה ותפילה כדבעי, שהם בחינת "סיחון" דקדושה.

(סעודה ג' תשמג)

בגלל הכאת הסלע לא נכנס משה רבינו לאר"י כדי שיוכל הקב"ה לשפוך חמתו על העצים והאבנים

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל אל הארץ אשר נתתי להם (במדבר כ, יב).

נראה לבאר בהקדם דברי ה"אוהב ישראל" (פר ורא) על הפסוק (שמות ו, ב) "וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי"ה" - הבורא ב"ה וב"ש דיבר קשות עם משה רבינו ע"ה... על אשר אמר (שמות ה, כג) 'ומאז באתי אל פרעה הרע לעם הזה', ולזה אמר לו השי"ת (שם ו, א) 'עתה תראה אשר אעשה לפרעה' ודרשו חז"ל (סנהדרין קיא, א) 'אבל במלחמות ל"א מלכים לא תראה' (שלא תכנס לאר"י)...

"ולזה ירמוז הכתוב: 'וידבר אלהים אל משה', היינו, שדיבר אליו קשות כנ"ל, מכל מקום ויאמר אליו אני הוי"ה, הוא שם הרחמים והחסדים... כי האהבה והחסד והרחמים גמורים מוסתרים וגנוזים בתוכם... שהשי"ת הודיעו אז הטובה הגדולה שיגיע לישראל מזה".

ומפרש שם הטובה הגדולה הגנוזה בתוך הדינים, כי "אם משה רבינו ע"ה היה מכניס את ישראל לארץ ישראל, אז היו כל אויביו נופלים לפניו והיו כלא היו, והיתה הארץ כבושה לפני בני ישראל באין פוצה פה, ואז היה משה רבינו ע"ה בונה הבית המקדש בעצמו... ולזה לא היה באפשרי אז להחריב את בית המקדש שהיה מעשה ידי משה, והיה מוכרח כביכול לשפוך חמתו על שונאי ישראל, נמצא שזה הדבר היה באמת טובה גדולה בעיני משה רבינו ע"ה שיציל במיתתו את כל ישראל, וזאת היתה מדתו מעולם למסור נפשו עבור בני ישראל". ע"כ.

על דרך זה יש לומר גם בדין, שאם היה משה מדבר אל הסלע, היו בני-ישראל לומדים מזה לשמוע בקול ה' גם בדיבור פה לחוד, ללא הכאה ועונש, ומאחר שמשם הכה את הסלע, גרם בכך שגם בני-ישראל ישמעו לקול ה' רק על ידי הכאה ועונש רח"ל.

מעתה, מאחר שנוצר מצב כזה, שבני-ישראל יצטרכו להכאה ועונש כדי לשמוע בקול ה', מן ההכרח הוא שמשם רבינו לא יכנס לאר"י, כדי שההכאה והעונש יוכלו להיות על העצים והאבנים, ולא יצטרכו להיות על האנשים גופייהו ח"ו, כאמור.

זהו דכתיב: "יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל" - להוציא מים על ידי דיבור, רק הוצאתם את המים על ידי הכאה, "לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי לכם", כי מאחר שגם בני-ישראל יצטרכו לפעמים להכאה כדי לשמוע בקול ה', לפיכך יילצף משה להשאר במדבר, כדי שההכאה תוכל לחול על העצים והאבנים ולא על ראשי עם קודש.

(קידושא רבה תשסב)

העמלקים חששו מתפלות ישראל - מחמת שהתחזקו בתורה בגין פטירת אהרן

וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וגו' (במדבר כא, א).

פירש רש"י: "יושב הנגב - זה עמלק... ושינה את לשונו לדבר בלשון כנעני, כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם והם אינם כנענים, ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנעני, אמרו נתפלל סתם, שנאמר (שם א) 'אם נתון נתון את העם הזה ביד'".

לכאורה קשה מאי שנה ממלחמת עמלק האמורה בפרשת בשלח (שמות יז, ח), מדוע שם לא ראו צורך לשנות את לשונם לדבר בלשון כנעני, ואילו כאן ראו צורך לשנות את לשונם לדבר בלשון כנעני.

ונראה, דשם היו בני ישראל במצב "שריפו עצמן מדברי תורה", כדרשת חז"ל (סנהדרין קו, א) מהפסוק (שמות יז, ח) "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים", ולכן לא חששו העמלקים מתפלות בני-ישראל, שהרי מקרא מלא דבר הכתוב (משלי כה, ט) "מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה".

מה שאין כן כאן עמדו בני-ישראל לאחר פטירת אהרן, ובוודאי נתחזקו ביתר שאת בעסק התורה הקדושה בעקבות פטירתו, ולכן חששו העמלקים שתפלתם של ישראל כנגדם תתקבל אלתה, ולכן ראו צורך לעשות תחבולות כנגדם, כדי שלא יידעו איך להתפלל.

זהו דיוק הלשון: "וישמע" - "שמע שמת אהרן" (רי"ג א, ג), והבין שבני-ישראל מתחזקים בתקופה זו בתורה ומצוות, ולכן הוצרך לשנות את לשונו לדבר בלשון "הכנעני" כדי להנצל מתפלות בני-ישראל.

(סעודה ב' תשסד)

הארה מתוך הפרשה

על פרשת השבוע

חטא מי מריבה - על שלא השכילו לגלות את קדושת התורה לעיני בני ישראל

וידבר ה' אל משה לאמר. קח את המטה והקהל את העדה וגו' ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע וגו'. וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו פעמיים ויצאו מים רבים וגו'. ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמתם בי להקדישני לעיני בני ישראל וגו' (במדבר כ, יא-ב).

הקב"ה אמר למשה ואהרן **ודברתם אל הסלע** לעיניהם ונתן מימיו, והיינו, שתדברו דיבורי תורה שיהיה בכוחם להוציא מים מן הסלע.

משה רבינו הבין שכוונת הקב"ה היא, כיון שכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה (זוה"ק ח"ב קכד, א), ולכן כשידבר דיבורי תורה יחא עליו לכיון לדבר אותם דיבורים המכוונים כנגד השם הקדוש משמותיו של הקב"ה שבכוחו ניתן להוציא מים מסלע.

לאור הבנה זו, עביד משה רבינו דינא לנפשיה, כי מאחר שרצון הבורא הוא להוציא מים על ידי שם משמותיו הקדושים, מה לי אם ההוצאה תהיה על ידי דיבורי תורה ומה לי אם ההוצאה תהיה על ידי הכאה במטה שעליו חקוקים כל השמות הקדושים, הרי בשניהם תהא הוצאת המים על ידי שם משמותיו יתברך, ולכן **ויוך את הסלע במטהו** - שבו היו חקוקים השמות הקדושים, ועל ידי זה **ויוצאו מים רבים**.

אמנם, אליבא דאמת בא משה לכלל טעות, כי כוונת הקב"ה לא היתה להוציא מים על ידי שם קדוש, אלא כוונתו היתה להוציא מים על ידי עצם קדושת התורה שבכוחה לפעול שינוי למעליותא בנבראים, ורצון הבורא ב"ה היה, שיעשה משה רבינו כן לעיני בני-ישראל, כדי שיעשו קל-חומר לעצמם, אם יש התורה השפעה גדולה כל-כך על דומם, כל-שכן שיש בכוחה להשפיע עליהם לפעול בהם שינוי למעליותא ולהעלותם לעילא ולעילא.

זה היה חטאם של משה ואהרן בהוצאת המים על ידי הכאת המטה, כי על ידי זה נמנעו מבני-ישראל לימוד מיוחד זה אודות תוקף קדושת התורה כי רבה היא.

וזהו שאמר להם הקב"ה: **יען לא האמתם בי להקדישני** - שלא השכלתם לגלות **לעיני בני ישראל** את הקדושה האלוהית העצומה הטמונה בתורה הקדושה, משום כך תיענשו שלא להכנס לארץ-ישראל.

המורם מן האמור:

* למשה רבינו היו שני דרכים להוציא מים מן הסלע: א. על ידי שיכוין שם מיוחד שבכוחו ניתן להוציא מים מסלע. ב. על ידי קדושת התורה, כי בכח התורה לשנות נבראים למעליותא (וממילא בכוחה גם להעלות את הסלע למצב שיוכלו להוציא ממנו מים).

* לפי הדרך הראשון, אין הבדל בין הוצאת מים על ידי דיבורי תורה שהם שמותיו של הקב"ה לבין הוצאת מים על ידי הכאה עם המטה שבו היו חקוקים השמות.

* ברם, הקב"ה רצה שיוצא מים בדרך השני, כדי שבני-ישראל ילמדו מזה, שאם אבן משתנה על ידי קדושת התורה, כל שכן שהם עצמם יכולים להשתנות מן הקצה אל הקצה על ידי קדושת התורה, ומאחר שמשה מנע ידיעה זו מהם, ענשו שלא להכנס לארץ.

(סעודה ג' תשמב)

סיפורי קודש

על הרה"ק בעל 'עטרת צבי' מזידיטשוב ז"ע
לרגל יומא דהילוליה ר"א תמוז

בעת השידוך של כ"ק מרן מהר"א ז"ע עם הרבנית ע"ה, פה באר"י, מנה כ"ק מרן ז"ע את ייחוסה, ואמר: "היא נכדת הרה"ק מזידיטשוב ז"ע, והיא גם נכדת רבותינו הקדושים מבעלזא ז"ע".

באותה הזדמנות סיפר כ"ק מרן ז"ע:

"כשהסתופף כ"ק זקני ז"ל (מרן מהר"ש ז"ע) אצל רבו הרה"ק מלובלין ז"ע, כשהיה הולך מאכסנייתו לבית מדרשו של החוזה היה עובר ליד אכסנייתו של הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב ז"ע, והיה אומר: 'באתרא קדישא הדין מרגישים כבר בליל שיש את קדושת השבת הבאה'".

(שיחת קודש - אלול תשנ"ט)

פעם אמר הרה"ק מלובלין ז"ע לתלמידו הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב ז"ע: "תדע שיש לך נשמה גדולה מאד, וכל זמן שאני חי אני ערב בעדך, אבל לאחר פטירתך איני יודע מה יהיה!"

השיב לו רבי צבי הירש: "הרבי יחיה לעולם". שאלו החוזה: "והרי אדם אינו חי לעולם?!": השיב: "הרבי יחיה עד מאה ועשרים שנה". תמה החוזה: "הרי קודם אמרת לי שאחיה לעולם, ועכשיו אתה אומר לו שאחיה עד מאה ועשרים".

השיב רבי צבי הירש בחכמה: "ראיתי באיזה ספר, דאיתא בחז"ל (סנהדרין צג, א) שהעולם עומד ששת אלפים שנה, ובששת אלפים שנה ישנם מאה ועשרים יובלות, ומאה ועשרים שנות חייו של משה רבינו היו מקודשות בקדושת יובל, ולכן היו בבחינת מאה ועשרים יובלות, ועל כן נחשב שמשה רבינו חי לעולם, וכמו כן יהיה אצל הרבי".

שאלו החוזה: "באיזה ספר ראית זאת". השיב: "כמדומה לי שראיתי זאת בספרי 'עטרת צבי', ונהנה החוזה מזה.

(סעודה ב' פר' דברים תשנ"א)

פעם בעת שהותו של הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב ז"ע בצל הרה"ק מלובלין ז"ע בירח האיתנים, נחלה מאד ונפל למשכב. אכסנייתו היתה בחצר קדשו של הרה"ק מלובלין ז"ע, ובליל ראשון של סוכות ביקש שיעלוהו לסוכה הקטנה של החוזה הנמצאת בעלייה, כדי לקדש על היין ולסעוד את סעודת החג בסוכה.

משמשו ר' יעקב נכנס באמצע כדי להגיש לו את המרק, והנה לפליאתו הוא רואה זקן שאינו מוכר מיסב בסעודה עם רבו, ונתן לו שלום, וכעבור שעה קצרה פרח ונעלם לו האיש. או אז גילה לו רבו, שזקן זה היה אברהם אבינו שהגיע לסעוד עמו.

לאחר זמן, כשנכנס הרה"ק מלובלין ז"ע לקדש בסוכה, שאל: "מי היה כאן מקודם?! האיש הלז כבר לקח את הכל, והאופטיון כבר היו כאן עמו בסעודה". וגילו לו שזה היה תלמידו הרה"ק ר' צבי הירש ז"ע.

(שיחת קודש - תמוז תשנ"ט)

הרה"ק מלובלין ז"ע אמר פעם לתלמידו הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב ז"ע, שבתפילין דרבינו תם אינו מזיק היסח הדעת, לפי שהן גבוהין מאד, ודווקא בתפילין דרש"י אסור להסיח דעת.

הקשה לו הרה"ק מזידיטשוב ז"ע:

"אם כן שכל מי שגדול קדושתו, אינו מזיק היסח הדעת, האיך לומדת הגמרא (שבת יב, א) איסור היסח הדעת בתפילין בקל וחומר מצ"ץ, ומה צ"ץ שאין בה אלא אזכרה אחת אמרה תורה שלא יסיח דעתו ממנו (והיה על מצחו תמיד) - שלא יסיח דעתו ממנו, תפילין שיש בהם אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה, נימא היא הנותנת, דייקא צ"ץ שאין בו אלא אזכרה אחת מזיק בו היסח הדעת, מה שאין תפילין שיש בהם הרבה אזכרות קדושתם גבוהה יותר, ולכן לא יזיק להם היסח הדעת".

השיבו הרה"ק מלובלין ז"ע: "די קשיא איז גוט, אבער אזוי איז דאס... כך קבלתי מרבותי".

(י"א תמוז תשנ"א)

מזרח זה נודע ע"י ידידיו הרה"ח ר' יצחק אייזיק פריער שליט"א

לעילוי נשמת אביו החסיד המפורסם הבלתי נשכח, אש קודש לבעלזא ר' אלכסנדר ב"ר אברהם צבי ז"ל פריער

תודתנו והוקרתנו נתונה לידידינו שתרמו מהוונם להצלחת הוצאת גליון זה

הרה"ח ר' יעקב נחמן שליט"א - אשדוד
לרגל שמחת נישואי בנו
במז"ט ובשעט"מ
יום ג' אולם "נחלת יהודה" ירושלים עיה"ק

הרה"ח ר' יהושע העשיל היימן שליט"א - חיפה
לרגל שמחת נישואי בתו
במז"ט ובשעט"מ
יום ג' אולם "היכלי מלכות" ב"ב

הרה"ח ר' יעקב צבי אוסטרליץ שליט"א - ים
לרגל שמחת נישואי בנו
במז"ט ובשעט"מ
יום ב' אולם "שמחת משה - בעלזא" לונדון יצ"ו

הרה"ח ר' יחיאל מיכל פונפדר שליט"א
דומ"ץ דקהילתנו הק"ק קרית גת
לרגל שמחת הבר מצווה לבנו הבה"ח גדליה נ"ו
במז"ט ובשעט"מ

הרה"ח ר' ישראל זאב רוזנפלד שליט"א - אשדוד
לרגל שמחת נישואי בתו
במז"ט ובשעט"מ

הרה"ח ר' דוד נמירובסקי שליט"א - אשדוד
לרגל שמחת הבר מצווה לבנו הבה"ח בן ציון נ"ו
במז"ט ובשעט"מ

הרה"ח ר' אפרים ב"ר יעקב פרידמן שליט"א - ב"ב
לרגל שמחת הבר מצווה לבנו הבה"ח שלמה אריה נ"ו
במז"ט ובשעט"מ

לעילוי נשמת
ר' פתחיה זאב ב"ר יהודה ז"ל
הונצח ע"י בני המשפחה

לעילוי נשמת
העסקן הדגול הרה"ח ר' אברהם יהודה
ב"ר ישעיהו עקיבא ז"ל פיינר

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' ברוך ב"ר אברהם מרדכי ז"ל
מרת ביילא בת הר"ד אהרן זאב ע"ה שוורץ